

AT OVERVINDE DET ONDE

Fransk mesterværk om sygdom og symboler endelig på dansk

af Benni Bødker

Mesterværk er ikke et prædikat, man skal smide om sig med løs hånd, men man skal heller ikke være bleg for at bruge det, når det virkelig er på sin plads. Det er det i dette efterår, hvor franskmændene David B.s graphic novel *L'ascension du haut mal* endelig udkommer på dansk under titlen *Det store onde*. Det sker næsten ti år efter historiens første del oprindeligt så dagens lys, men bedre sent end aldrig, for der er tale om en af de stærkeste beretninger, de nye tegneserier endnu har fostret og et betydeligt litterært værk, der fuldt fortjent allerede har opnået status som hovedværk i den moderne europæiske tegneserie.

I *Det store onde* skildres en fransk families forsøg på at håndtere det faktum, at den ældste søn er epileptiker og med uforudsigelige mellemrum underkastes smertelige krampeanfald og voldsomme tab af bevidsthed. For lillebroren Pierre-François, der er historiens synsvinkelbærer, tager det sig ud, som om storebroren rammes af en enorm vrede, der forsøger at bemægtige sig ham, og som han også genfinder i sig selv.

Den etablerede medicin står afmægtig over for de epileptiske anfald, og i desperation kaster forældrene sig længere og længere ud i den alternative behandlings morads af holistiske og mere eller mindre okkulte tilbud, der svinger fra totalitær sektarisme til verdens frelse. For lillebroren tilbyder den esoteriske og alkymistiske verden et stærkt symbolsprog, hvorigennem han forsøger at forstå, hvad der har grebet ikke bare den syge bror, men hele familien, og i David B.s ekspressive, sort/hvide billedflader udnyttes det til en sjældent effektiv fortælleform. Blandingen af realisme og velmotiveret symbolik demonstrerer på helt overlegen vis, præcis hvad tegneseriemediet er i stand til, når dets særegne former udnyttes til fulde.

David B. lægger ikke skjul på, at hans beretning er delvis selvbiografisk, og dermed er han åndsbeslægtet med Marjane Satrapi, hvis iranske erindringer, *Persepolis*, for alvor var med til at genintroducere voksentegetegneserien i Danmark. Det selvbiografiske er

også til stede i hendes nye udgivelse *Kylling med blommer*, der sidste år vandt prisen for årets bedste tegneserie i Frankrig. Her har hun grebet tilbage til 1950'ernes Teheran i årene efter det engelsk og amerikansk støttede statskup mod Mossadeq, der havde dristet sig til at nationalisere olieindustrien. Historien spænder over otte dage og indledes med, at tar-spilleren Nasser Ali Khan i afmagt over, at hans uerstattelige og højt elskede instrument er blevet ødelagt, lægger sig til at dø. Indtil dødsenglen Azrael endelig henter ham, og historien slutter, lader Satrapi et liv med uforløste drømme og kunstnermytologi passere forbi på baggrund af et land og en kultur præget af tumultariske politiske forhold.

Herhjemme har det i høj grad været den klassiske fransk-belgiske tegneserietradition, der har været dominerende, og sådan er det stadig. Det demonstreres til fulde i to nye udgivelser, hvoraf den længst ventede er *Balladen om Balder*, trettende bind af Peter Madsens Valhalla. Serien om de nordiske guder er dermed ved at nærme sig enden, for det er blevet annonceret, at Ragnarok indfinder sig med bind femten. For den yngre læser er her en humoristisk historie fuld af slapstick om kærlighed og det at lære at stole på sig selv. For den ældre bydes der til gengæld på en dristig udlægning af myten om den usårlige Balder, der dør efter et skud med en mistelten.

Her griber Peter Madsen og seriens forfatter Henning Kure tilbage til de mindre kendte varianter af historien om Balder og leverer intet mindre end en dekonstruktion af en af den nordiske mytologis mest triste historier. Med over 25 år på bagen er Valhalla stadig et originalt og overbevisende bud på den mere traditionelle tegneserie, der primært retter sig mod børn, men med sine mange lag og kunstneriske overskud også har bud til den voksne læser.

Mindre vellykket er resultatet i Anders Walters science fiction-krønike *Solas*, men her er også tale om en debut. Til gengæld er det en ambitiøs en af slagsen, hvor et stort univers tegnes op i en yderst professionel streg. Historien om den forældreløse Solas, der er søn af en oprørshelt, og den selvovaluerende krigsveteran Niloc, der sammen må stå for opgøret med et despotisk styre, formår imidlertid aldrig at løsrive sig tilstrækkeligt fra forbillederne og genrens faste ingredienser.

Et mere personligt bud på, hvordan den europæiske tegneserietradition kan bruges til at fortælle personlige historier, der bryder med indarbejdede genrer og skabeloner, finder man hos den fransk-jugoslaviske Enki Bilal, der er aktuell med *Møde i Paris*. Historien er tredje del i en planlagt kvartet, hvor Bilal for alvor taget fat om borgerkrigen i Jugoslavien og hvordan den påvirker en række mennesker, hvis rødder er i det kaotiske Balkan.

Første del, *Erindringens magt*, udkom for otte år siden og fortalte historien om den forældreløse dreng Nike, der bliver fundet ved siden af en død soldat og bragt til Kosovo-hospitalet i Sarajevo, midt under de værste stridigheder i 1993. Her møder han to andre børn, som han sværger altid at ville beskytte, men som voksne skilles de fra hinanden. Historiens nutid er et futuristisk univers a la *Blade Runner*, hvor den religiøse Obscurantis Orden bekæmper al videnskab og kultur ud fra en forestilling om, at hvis man skal gøre op med fortidens fejltagelser, må man også udrydde alle spor af den. I *Møde i Paris* har denne Taleban-lignende terrororganisation tilsyneladende lidt nederlag, blot for at efterlade Balkan i et nyt kaos af stridende, religiøse parter. Nike er til gengæld tættere end nogen sinde på at få samlet de tre, der mødtes dengang under borgerkrigen, hvis slagskygger stadig hænger over dem alle og gør gensynet med Beograd desto mere smerteligt.

Centralt i Enki Bilals produktion i 1970'erne og begyndelsen af 80'erne stod den politiske fortælling om ikke mindst de østeuropæiske regimer inden Murens fald, mens han senere kastede sig over en mere mytologisk science fiction. De to spor mødes i hans seneste værker, hvor *Møde i Paris* nok er det mindst vellykkede med sine mange diffuse handlingstråde, mens det virker stærkest i *Erindringens magt* med dens fascinerende brug af fremtidsfabelen til at forstå borgerkrigens tragik. Endnu mangler dog kvartetens sidste bind, som forhåbentlig vil formå at binde det hele sammen til en helhed.

Trykt første gang i *Information* 10. januar 2007

© Benni Bødker 2007